

Проблеми формування доходів місцевих бюджетів України в частині податкових надходжень

В статті досліджуються проблеми формування доходної частини місцевих бюджетів. Аналізується вплив податків при формуванні різних елементів доходів місцевих бюджетів. Висвітлено основні шляхи забезпечення збільшення податкових надходжень до місцевих бюджетів, основні напрямки удосконалення їх планування та адміністрування. Стаття містить результати, отримані в процесі виконання науково-дослідної роботи „Планування та адміністрування податкових надходжень до бюджетів різних рівнів”, яка виконується за рахунок бюджетних коштів.

місцеві бюджети, доходи місцевих бюджетів, податки, дотації

Необхідність податків витікає з функцій та завдань держави (політичних, економічних, оборонних, соціальних та інших), виконання яких вимагає певних коштів. Крім податків у держави немає інших методів мобілізації коштів. На долю податків, які виступають найважливішим засобом формування фінансових ресурсів держави, припадає 80-90% усіх бюджетних надходжень (в розвинутих країнах).

Залежність між виробництвом, оподаткуванням та формуванням доходів бюджетів – та теоретична основа, без якої неможливо конструювати оптимальну податкову систему. Історія економічної думки та практика підтверджують органічний зв'язок оподаткування з економічним зростанням, з одного боку, та виконанням фіскальних функцій бюджету – з іншої.

Сьогодні в Україні проблеми планування податків та їх адміністрування належать до найгостріших як в економічному, соціальному, так і в політичному контекстах. Складність цієї проблеми посилюється тим, що при її дослідженні слід враховувати особливості побудови бюджетної системи, яка як сукупність бюджетів країни може мати двохланкову або трьохланкову побудову залежно від особливостей державного устрою. В єдиних (унітарних) країнах, до яких відноситься і Україна, бюджетна система об'єднує дві ланки: бюджет центрального уряду (державний бюджет) та місцеві бюджети. Звідси витікає важливий для держави висновок: необхідно встановлювати такий рівень оподаткування, який би, з одного боку, був достатнім для виконання державних функцій з врахуванням розподілу бюджетної системи країни на певні ланки та взаємовідносин між ними, а з іншого – не мав негативного впливу на економіку та населення.

Незважаючи на свою безумовну актуальність, проблеми планування та адміністрування податкових надходжень залишаються недостатньо вивченими як в теоретичному, так і в практичному аспектах. Цим питанням в межах дослідження загальної системи бюджетного та податкового менеджменту, проблем формування місцевих бюджетів та місцевих фінансів приділяли уваги різні вчені економісти, зокрема, ці питання висвітлені в роботах Ісамшиної Г., Кириленко О., Кравченко В., Онищенко В., Опаріна В., Петленко Ю, Рожко О., Сафонової Л., Скворцова М., Тимченко О., Федосова В. та інших. Але для ефективного функціонування податкової системи не завжди достатньо лише знати принципи її побудови, сутність податків, їх види та форми. Важливими та актуальними є питання пошуку оптимальних меж дії

податків, для чого необхідно проводити аналіз конкретної податкової системи з метою виявлення її позитивних та негативних наслідків, корегування її складових. І хоча необхідно визнати, що практично неможливо визначити чітко такі межі, але реально відслідкувати тенденції між розвитком економіки, часткою податкових надходжень до бюджету та структурою податків.

В даному дослідженні автори поставили за мету комплексно розкрити питання впливу податків (прямого та непрямого) на формування доходної частини місцевих бюджетів, окреслити основні шляхи забезпечення збільшення податкових надходжень до місцевих бюджетів, основні напрямки удосконалення їх планування та адміністрування. В статті висвітлені окремі результати науково-дослідної роботи „Планування та адміністрування податкових надходжень до бюджетів різних рівнів”, яка виконується за рахунок бюджетних коштів Кіровоградської обласної державної адміністрації.

У відповідності із Бюджетним кодексом України дохідна база місцевих бюджетів складається з наступних елементів:

- власні доходи, які включають місцеві податки і збори, неподаткові надходження, доходи від операцій з капіталом;
- закріплені доходи, які включають певні загальнодержавні податки і збори;
- дотації, які включають дотації вирівнювання та дотації на зменшення фактичних диспропорцій між місцевими бюджетами через нерівномірність мережі бюджетних установ;
- субвенції, в основному на здійснення соціальних програм.

Для того, щоб відповісти на питання, чи є ситуація, коли регіон не є фінансово самодостатнім, типовою чи нетиповою необхідно проаналізувати структуру податкових надходжень до бюджетів різних рівнів, яка схематично наведена на рис. 1

Як свідчить наведена схема, яка складена у відповідності з принципами Бюджетного кодексу України, бюджетна система України характеризується досить значним ступенем централізації бюджетних ресурсів, оскільки майже 50% всіх податкових надходжень акумулюється безпосередньо у державному бюджеті України. Закріплення в попередні роки (до 2000 року) за місцевими бюджетами чотирьох найбільших за обсягами надходжень: податку на додану вартість, акцизного збору, податку на прибуток підприємств та прибуткового податку з громадян, давало змогу збалансувати місцеві бюджети з мінімальним обсягом дотацій. Перехід у практиці формування бюджетів до формування доходної частини Державного бюджету України з двох найважливіших непрямих податків (ПДВ та акцизного збору) та податку на прибуток вплинуло на структуру бюджетів та різко збільшило дотаційність місцевих бюджетів.

Це підтверджується даними, наведеними в Законах України про Державні бюджети на 2004 та 2005 роки. Дані, наведені в показниках міжбюджетних трансфертів свідчать про те, що дотаційними є всі районні бюджети, всі обласні бюджети (крім бюджетів Дніпропетровської та Донецької області), переважна більшість бюджетів міст, що враховуючи діючий механізм формування доходної частини бюджетів різних рівнів не є випадковим. .

Дане твердження яскраво ілюструється даними про формування доходної частини зведеного бюджету Кіровоградської області в 2004 році (рис.2). Структура зведеного бюджету Кіровоградської області свідчить про те, що власні та закріплені доходи складають лише 36% доходної частини, решта – це дотації та субсидії, відповідно, 37% та 27% доходної частини зведеного бюджету Кіровоградської області. Отже, майже 2/3 всіх видатків фінансуються за рахунок додаткових коштів, які перераховуються з державного бюджету у вигляді дотацій та субсидій.

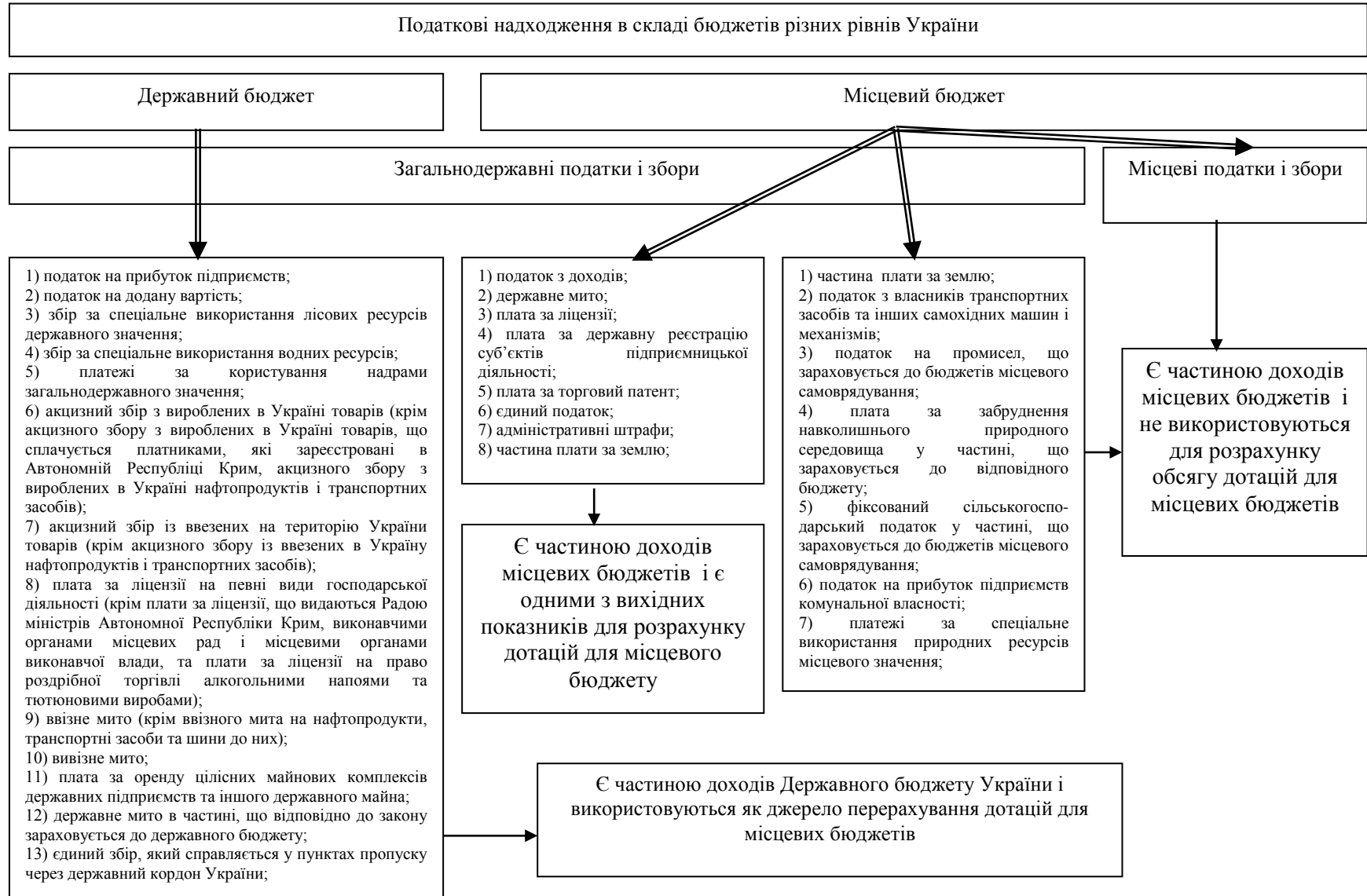

Рисунок 1 - Податкові надходження в складі бюджетів різних рівнів України

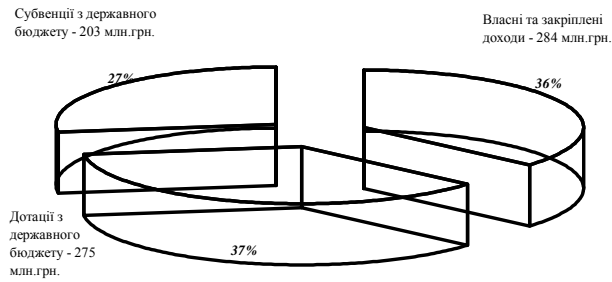

Рисунок 2 - Структура надходжень до зведеного бюджету Кіровоградської області в 2004 році

В Кіровоградській області всі місцеві бюджети, крім бюджету міста Знам'янки, є дотаційними. Лише місто Знам'янка перераховує кошти до державного бюджету, причому їх затверджений обсяг в 2005 році (3633,3 тис.грн.) на 652,3 тис.грн. більше, ніж було перераховано в 2004 році (2981,0 тис.грн.). Обласний бюджет має найбільший обсяг доходів, видатків та дотації вирівнювання (більше ніж 60.0 млн.грн.).

П'ятнадцять місцевих бюджетів (м.Кіровоград, м. Олександрія, м.Світловодська, Бобринецького, Гайворонського, Голованіського, Добровеличківського, Волинського, Знам'янського, Маловисківського, Новоархангельського, Новомиргородського, Новоукраїнського, Олександрійського, Олександрійського районів) за планом на 2005 рік повинні отримати дотацію вирівнювання в розмірі більше 10.0 млн.грн. кожний. При цьому три райони (Новоукраїнський, Знам'янський та Олександрійський) повинні отримати дотації більше ніж 13.0 млн.грн., а два міських бюджети (м. Кіровограда та м. Олександрія) – більше 20,0 млн.грн.

Отже, місцеві бюджети як в цілому, так і в розрізі їх окремих видів (обласних, міських, селищних, сільських) неможливо збалансувати за рахунок лише тих податків, зборів та платежів, які у відповідності із Законами України про Державні бюджети зараховуються до місцевих бюджетів. Використання міжбюджетних трансфертів у вигляді дотацій вирівнювання, дотацій на зменшення фактичних диспропорцій між місцевими бюджетами через нерівномірність мережі бюджетних установ, субвенцій є неминучим. В даному випадку це не свідчить про фінансову неспроможність певного регіону, а просто є наслідком діючої системи формування бюджетів різних рівнів в Україні.

Така система на думку багатьох економістів має певні переваги, а саме:

- досягається зацікавленість місцевих фінансових органів у повній мобілізації не лише власних доходних джерел, а й загальнодержавних податків, тому що визначену частину дотацій можна одержати лише за умови їх повного надходження;
- місцеві фінансові органи несуть відповідальність за своєчасне та повне надходження загальнодержавних податків і доходів.

Проте, багато економістів відмічають, що ефективність бюджетного регулювання залежить не від кількості джерел, які використовуються з цією метою і навіть не від обсягів коштів, а від гнучкості перерозподілу.

Розглядаючи самостійність місцевих бюджетів Кіровоградської області, слід враховувати також і сучасні загальноекономічні фактори соціально-економічного розвитку України, такі як падіння обсягів валового внутрішнього продукту, дефіцитність фінансових ресурсів, нерозвиненість фондового ринку. Значний вплив спричинює нерівномірність територіального розміщення продуктивних сил, яка зумовлює диференціювання податкової бази регіонів та територій України. Без вирішення цих, а також багатьох інших складних проблем розвитку економіки України неможливо вести мову про фінансову незалежність місцевого самоврядування та

забезпечення фінансової самодостатності господарського комплексу Кіровоградської області.

Слід зупинитися на діючому порядку розрахунку дотацій вирівнювання Порядок визначення дотацій вирівнювання бюджетам міст Києва та Севастополя, міст республіканського значення Автономної Республіки Крим, міст обласного значення і районним бюджетам встановлений в статті 98 Бюджетного кодексу України, а бюджету Автономної Республіки Крим та обласним бюджетам – в статті 99 даного кодексу.

Під терміном „доходи місцевих бюджетів” розуміються не всі податки, які збираються на території, наприклад, міста та області, а лише певна їх частка. Для розрахунку дотацій вирівнювання такі доходи та видатки місцевих бюджетів розподіляються на дві групи: ті, які враховуються при визначенні обсягу дотацій, та ті, які не враховуються (див. рис. 1).

Обсяг дотацій не залежить від обсягу загальнодержавних податків, які перераховуються до Державного бюджету певним регіоном (областю, містом, районом), оскільки вони є лише джерелом коштів для перерахування дотацій для місцевих бюджетів. Дане твердження ґрунтується на тому, що вихідними показниками для розрахунку дотації вирівнювання у відповідності із Бюджетним кодексом України є:

- обсяг видатків місцевих бюджетів (причому не весь, а лише його частина, яка встановлена в Бюджетному кодексі України);
- обсяг доходів місцевих бюджетів, який визначається лише з частини загальнодержавних податків, які безпосередньо закріплені за місцевими бюджетами (податок з доходів фізичних осіб, державне мито, плата за ліцензії, плата за державну реєстрацію, торговий патент, єдиний податок, адміністративні штрафи, плата за землю);
- фінансові нормативи бюджетної забезпеченості, при розрахунку яких враховується кількість населення, кількість споживачів соціальних послуг, особливості розвитку адміністративно-територіальних одиниць;
- відносна податкоспроможність певної адміністративно-територіальної одиниці, при розрахунку якої знову ж таки використовується лише кошик доходів, який формується з частини загальнодержавних податків, які закріплені за місцевими бюджетами.

Отже, за економічним змістом такі дотації – це частка надходжень загальнодержавних податків (зокрема, ПДВ, податку на прибуток, акцизного збору), які розщеплюються між ланками бюджетної системи в певній пропорції, проте розмір дотацій певному регіону, який затверджується в Державному бюджеті, не залежить від обсягу внеску у вигляді податкових надходжень певного регіону до державного бюджету.

Такі загальнодержавні податки як ПДВ, податок на прибуток, акцизний збір з вироблених на території України товарів, які зараховуються до державного бюджету України, ніяким чином не впливають у відповідності із бюджетним законодавством України на визначення обсягу дотації певному місцевому бюджету. Таким чином, підвищення рівня податкових надходжень у вигляді ПДВ, податку на прибуток та акцизного збору не впливає на розмір дотацій, який затверджується в Державному бюджеті України на кожний поточний бюджетний рік, а впливає лише на їх фактичне надходження з Державного бюджету до місцевих бюджетів.

Проблема підвищення фінансової самодостатності певного регіону (області, міста, району) повинна вирішуватися за рахунок обов'язково двох факторів:

- збільшення надходження тих податків, які безпосередньо зараховуються до місцевих бюджетів (місцевих податків і зборів та частини загальнодержавних податків);

- збільшення обсягу дотацій, що знову ж таки вимагає збільшення саме обмеженого кола загальнодержавних податків та місцевих податків і зборів, а також раціоналізації інших складових розвитку області, які використовуються для розрахунку фінансових нормативів бюджетної забезпеченості, коригуючих коефіцієнтів, коефіцієнтів вирівнювання.

Виходячи з цього, на наш погляд, проблема підвищення рівня податкових надходжень у вигляді податку на прибуток, ПДВ та акцизного збору з боку підприємств області, враховуючи діючий порядок формування доходів бюджетів різного рівня на Україні, в чистому вигляді проблему фінансової самодостатності області не вирішить, тобто це не призведе до відповідного збільшення доходної частини місцевих бюджетів. Позитивним наслідком збільшення таких податкових надходжень може бути лише зменшення затримок з надання дотацій із державного бюджету.

Для того, щоб визначити можливості мобілізації податкових надходжень до місцевих бюджетів, слід шукати резерви збільшення надходження саме тих податків, які безпосередньо зараховуються до місцевих бюджетів. Необхідно чітко визначити:

- фактори, які впливають на порядок розрахунку податку та від яких залежить розмір нарахованого податку;

- можливості приховування об'єкта оподаткування та, відповідно, можливості податкового контролю щодо його виявлення;

- напрямки підвищення рівня податкових надходжень за рахунок конкретного податку, збору та обов'язкового платежу.

Аналізуючи структуру податкових надходжень до бюджетів різних рівнів Кіровоградської області, яка наведена в таблицях 1 та 2, можна зробити наступні висновки.

Основну масу податкових надходжень місцевих бюджетів (98,2%) складають податки, які зараховуються до даних бюджетів на 100.0% (крім податку з доходів фізичних осіб, 4.5% якого перераховується до державного бюджету). Незначна сума (1.8%) – це податки, які частково сплачуються до державного бюджету, а частково - до місцевих. Найбільшу питому вагу в сумі податків, які спрямовуються до місцевих бюджетів, займає податок з доходів громадян (64,81%). Цей податок майже в повному обсязі (95.5%) перераховується до місцевих бюджетів.

Друге місце займає плата за землю, даний податок на 15% забезпечує податкові надходження до місцевих бюджетів Кіровоградської області. В межах 5% знаходиться обсяг надходження податку з власників транспортних засобів та єдиного податку на підприємницьку діяльність. Такі податки як плата за ліцензії, плата за торговий патент, місцеві податки і збори та фіксований сільськогосподарський податок складають від 2% до 2.7% в загальній сумі податкових надходжень до місцевих бюджетів.

Таблиця 1 - Структура та обсяги податкових надходжень до бюджетів різних рівнів (державного та місцевих) по Кіровоградській області в 2004 році

№	Податки і збори	Фактичні надходження за 2004 рік						Питома вага надходження податку до відповідного бюджету в загальній сумі надходження по даному податку, %	
		Всього	У % до загальної суми	До державного бюджету	У % до загальної суми	До місцевих бюджетів	У % до загальної суми	До державного бюджету	До місцевих бюджетів
1.	Податок з доходів фізичних осіб	201739,5	35,17%	9042,4	3,27%	192697,1	64,81%	4,5%	95,52%
2.	Податок на прибуток	71579,1	12,48%	70617,3	25,56%	961,8	0,32%	98,7%	1,34%
3.	Частина прибутку державних підприємств, що вилучається до державного бюджету	1067,9	0,19%	1067,9	0,39%	0	0,00%	100,0%	0,00%
4.	Податок з власників транспортних засобів	12606,5	2,20%	0	0,00%	12606,5	4,24%	0,0%	100,00%
5.	Збір за спеціальне використання лісових ресурсів	372,8	0,06%	370,4	0,13%	2,4	0,00%	99,4%	0,64%
6.	Збір за спеціальне користування водних ресурсів	10731,6	1,87%	10729,9	3,88%	1,7	0,00%	100,0%	0,02%
7.	Платежі за користування надрами	8197,5	1,43%	6639,8	2,40%	1557,7	0,52%	81,0%	19,00%
8.	Платежі за геологорозвідувальні роботи	396,1	0,07%	396,1	0,14%	0	0,00%	100,0%	0,00%
9.	Плата за землю, в т.ч.	44653,7	7,78%	0	0,00%	44653,7	15,02%	0,0%	100,00%

Продовження таблиці 1

	з юридичних осіб	37123,7	6,47%	0	0,00%	37123,7	12,49%	0,0%	100,00%
	з фізичних осіб	7530,1	1,31%	0	0,00%	7530,1	2,53%	0,0%	100,00%
10.	ПДВ	129253,7	22,53%	129253,7	46,78%	0	0,00%	100,0%	0,00%
11.	Акцизний збір з вироблених в Україні товарів	31888,2	5,56%	31888,2	11,54%	0	0,00%	100,0%	0,00%
12.	Податок на промисел	144	0,03%	0	0,00%	144	0,05%	0,0%	100,00%
13.	Плата за ліцензії на виробництво, право експорту, імпорту, оптової та роздрібної торгівлі спирту, алкогольними напоями та тютюновими виробами	6224,6	1,09%	1000	0,36%	5224,6	1,76%	16,1%	83,93%
14.	Плата за торговий патент	6303,9	1,10%	0	0,00%	6303,9	2,12%	0,0%	100,00%
	плата за торговий патент без плати по нафтопродуктам	5881,9	1,03%	0	0,00%	5881,9	1,98%	0,0%	100,00%
	плата за торговий патент по нафтопродуктам	422	0,07%	0	0,00%	422	0,14%	0,0%	100,00%
15.	Місцеві податки і збори	7872,6	1,37%	0	0,00%	7872,6	2,65%	0,0%	100,00%
16.	Фіксований сільськогосподарський податок	7746	1,35%	0	0,00%	7746	2,61%	0,0%	100,00%
17.	Єдиний податок на підприємницьку діяльність	14861,9	2,59%	0	0,00%	14861,9	5,00%	0,0%	100,00%
	з юридичних осіб	7947,8	1,39%	0	0,00%	7947,8	2,67%	0,0%	100,00%

								Продовження таблиці 1	
	з фізичних осіб	6914,1	1,21%	0	0,00%	6914,1	2,33%	0,0%	100,00%
18.	Збір на розвиток садівництва, виноградарства і хмелярства	3110,7	0,54%	3110,7	1,13%	0	0,00%	100,0%	0,00%
19.	Надходження коштів від реалізації безхазяйного майна	1110,5	0,19%	1110,5	0,40%	0	0,00%	100,0%	0,00%
20.	Надходження коштів за забруднення навколишнього середовища	2068,9	0,36%	621	0,22%	1447,9	0,49%	30,0%	69,98%
21.	Відрахування від сум перевищення розрахункової величини фонду оплати праці на підприємствах-монополістах	123	0,02%	123	0,04%		0,00%	100,0%	0,00%
22.	Пеня за порушення термінів розрахунків у сфері зовнішньоекономічної діяльності	1003,2	0,17%	1003,2	0,36%	0	0,00%	100,0%	0,00%
23.	Інші	10596,4	1,85%	9340,1	3,38%	1256,2	0,42%	88,1%	11,85%
	Всього	573652,3	100,00%	276314,2	100,00%	297338	100,00%		

Таблиця 2 - Структура податкових надходжень до місцевих бюджетів Кіровоградської області

№		Питома вага в загальній сумі податкових надходжень до місцевих бюджетів, %	Питома вага зарахування до місцевого бюджету в загальній сумі перерахування податку, %
1.	Податок з доходів фізичних осіб	64,81%	95,52%
2.	Податок на прибуток	0,32%	1,34%
3.	Податок з власників транспортних засобів	4,24%	100,00%
4.	Збір за спеціальне використання лісових ресурсів	0,00%	0,64%
5.	Збір за спеціальне використання водних ресурсів	0,00%	0,02%
6.	Платежі за користування надрами	0,52%	19,00%
7.	Плата за землю	15,02%	100,00%
8.	Податок на промисел	0,05%	100,00%
9.	Плата за ліцензії на виробництво, право експорту, імпорту, оптової та роздрібною торгівлі спирту, алкогольними напоями та тютюновими виробами	1,76%	83,93%
10.	Плата за торговий патент	2,12%	100,00%
11.	Місцеві податки і збори	2,65%	100,00%
12.	Фіксований сільськогосподарський податок	2,61%	100,00%
13.	Єдиний податок на підприємницьку діяльність	5,00%	100,00%
14.	Надходження коштів за забруднення навколишнього середовища	0,49%	69,98%
15.	Інші	0,42%	11,85%
	Всього	100%	

Слід відзначити, що ставки фіксованого сільськогосподарського податку у 2005 році суттєво знижені: для ріллі та сіножатей, пасовищ та багаторічних насаджень – у 3 рази; а для земель водного фонду та гірських та поліських територій – більш ніж у 3.3 рази. На перший погляд здається, що законодавці зробили для підприємств велике благо, але якщо врахувати, що податкове навантаження на сільгосптоваровиробників і до цього було мінімальним, а бюджети місцевих громад, на території яких знаходяться сільськогосподарські угіддя, відчували гострий дефіцит коштів навіть на насущні потреби, то в цілому для суспільства даний крок Верховної Ради не можна оцінити як виважений. Особливо це стосується Кіровоградської області, яка історично є сільськогосподарською.

Інші надходження (плата за користування надрами, плата за промисел, збір за забруднення навколишнього середовища) не перевищують в сукупності 2% податкових надходжень.

Аналізуючи економічну сутність податків (зборів та обов'язкових платежів), які складають доходну частину місцевих бюджетів можна відзначити наступні особливості:

1. Механізм сплати даних податків і зборів є простим та чітким як для нарахування, так і для перевірки (на відміну від податку на прибуток та ПДВ). Це стосується,

наприклад, податку з власників транспортних засобів, плати за землю, фіксованого сільськогосподарського податку. Платникам цих податків надто складно „сховати” об’єкт оподаткування, а податковим органам в принципі легко перевірити суму цього податку. Отже, можна виділити наступні шляхи мобілізації податкових надходжень для таких податків: скорочення податкового боргу та виявлення платників, які не сплачують ці податки, що є прерогативою звичайних податкових перевірок.

2. Що стосується плати за торговий патент та плати за ліцензії то в даному випадку, на наш погляд, підвищується роль податкової міліції, адже по даним податкам основні порушення: відсутність торгового патенту та/або ліцензій. Крім того, оскільки плата за торговий патент встановлюється місцевими органами влади, доречним був би аналіз діяльності таких платників та перегляд ставок з метою визначення можливостей їх збільшення.

3. Порядок нарахування єдиного податку більш складний у порівнянні з ресурсними платежами, крім того він відрізняється для фізичних та юридичних осіб. В даному випадку потрібні перевірки для виявлення платників, які занижують об’єкт оподаткування або взагалі не сплачують податок.

4. Податок з доходів фізичних осіб займає найбільшу питому вагу в загальній сумі податків, які безпосередньо йдуть до місцевих бюджетів. Рівень його сплати безпосередньо залежить від рівня заробітної плати. Проте, загальновідомим є те, що офіційний рівень заробітної плати не відповідає її реальному рівню, значні кошти виплачуються неофіційно, без відповідної сплати податку з доходів. В даному випадку слід враховувати той факт, що приховування реального рівня заробітної плати зазвичай призводить до цепної реакції порушень в інших сферах податкових розрахунків. Так, практика свідчить, що підприємства, які приховують реальний рівень доходів працюючих, зазвичай здійснюють операції, які є „групою ризику” для порушень в сфері готівкового обігу (неврахована готівка, порушення терміну звітування за видані підзвітні суми, нецільове використання тощо). Отже, до таких підприємств необхідна підвищена увага стосовно перевірки операцій з готівкою.

5. Місцеві податки – надто різні за об’єктом оподаткування та розрахунками. Враховуючи необхідність поповнення місцевого бюджету незрозумілим є скасування готельного збору в 2004 році. Взагалі слід відмітити, що в зарубіжних країнах місцеві податки є основним джерелом наповнення місцевих бюджетів.

На динаміку, структуру та географію надходжень місцевих податків і зборів впливає багато факторів, насамперед: регіональна структура економіки; розміщення продуктивних сил; фінансовий стан підприємств; розвиток побутової інфраструктури населених пунктів; розташування адміністративно-територіальних одиниць і, зокрема, наявність курортів та багато інших.

Крім того, обсяги надходжень місцевих податків і зборів визначаються і зусиллями місцевих властей, спрямованими на створення необхідних умов для підприємницької діяльності, і в тому числі для торгівлі, а також діяльністю місцевих податкових органів із мобілізації доходів. Так, комунальний податок, які правило забезпечує найбільші надходження до бюджетів тих адміністративно-територіальних утворень, де функціонує більше суб’єктів господарювання, які застосовують загальну систему оподаткування. При цьому вирішальне значення має їхній фінансовий стан, а також зусилля фіскальних органів на місцях щодо своєчасної та повної мобілізації податків і сплати недоїмки за платежами. Рівень сплати податку з реклами залежить від ступеню розвитку рекламної діяльності, готельного збору – від рівня ділової активності. Надходження таких місцевих зборів, як ринковий, за припаркування автотранспорту, розміщення об’єктів торгівлі та сфери послуг в значній мірі характеризують діяльність органів місцевого самоврядування, тому що ці надходження безпосередньо залежать від зусиль місцевих властей, спрямованих на створення необхідних умов для торгівлі, обладнання місць для стоянки автотранспорту.

Отже, розглядаючи проблеми підвищення обсягів податкових надходжень треба, насамперед, змінити ставлення до місцевих податків і зборів і не розглядати їх як

другорядні податки в складі системи оподаткування, суттєво підняти їхнє значення та роль у формуванні фінансових ресурсів місцевого самоврядування.

Узагальнюючи результати дослідження можна зробити наступні висновки. Власні та закріплені податкові надходження до місцевих бюджетів побудовані таким чином, що вони в основній масі майже не залежать від результативності діяльності підприємств області, а залежать від наявних факторів виробництва, а саме: землі, транспортних засобів, робочої сили (чисельності працюючих). Лише податок з доходів залежить від результативності діяльності підприємств та схильний до впливу тіншових схем оподаткування.

Деякі податкові надходження залежать від загальнооекономічних факторів, наприклад, обсяг плати за ліцензії та торгові патенти залежить від кількості торговельних точок, а відповідно від чисельності населення та його купівельної спроможності. Для інших, наприклад, ринковий збір, важливими є зусилля місцевої влади щодо впорядкування організаційних ринків.

Закріплення лише таких доходів як податок з доходів, плата за ліцензії на деякі види господарської діяльності та сертифікати, що видаються органами місцевої влади, плата за державну реєстрацію, плата за торговий патент, надходження штрафів, єдиний податок для суб'єктів малого підприємництва безпосередньо за місцевими бюджетами створює потенціальні передумови переважно трансфертного регулювання міжбюджетних відносин державного бюджету України з бюджетами регіонів, оскільки за винятком податку з доходів фізичних осіб, вони не є стабільними джерелами надходжень.

Отже, для поповнення місцевого бюджету, виходячи з діючої структури, необхідні зусилля щодо забезпечення 100% сплати таких податків суб'єктами підприємницької діяльності. Необхідно переглянути якщо не структуру місцевих податків і зборів, то хоча б їх ставки в бік збільшення з метою підвищення їх фінансового значення.

Наведені результати окреслюють подальші напрямки пошуку методів та засобів планування та адміністрування податкових надходжень до бюджетів різних рівнів для використання в макроекономічному управлінні, їх узгодженості та спрямованості для вирішення найбільш важливих задач в розвитку суспільства.

Список літератури

1. Бюджетний кодекс України від 21 червня 2001 року № 2542-III.
2. Бюджетний менеджмент: Підручник / В.Федосов, В. Опарін, Л.Сафонова та ін.; За заг.ред. В.Федосова. – К:КНЕУ, 2004. – 864 с.
3. Кириленко О.П. Місцеві бюджети України (історія, теорія, практика). – К.:НІОС, 2000. – 384 с.
4. Налоговый менеджмент: Стратегия и тактика. Практ. пособие: Кн.1 От стагнации к стабилизации / Скворцов Н.Н. – К.: Вища школа, 2002. – 222 с.
5. Фінансово-правовий механізм формування доходної частини бюджетів: Курс лекцій / Савченко Л.А. та ін. – Ірпінь, 2002. - 357 с.

В статье исследуются проблемы формирования доходной части местных бюджетов. Анализируется влияние налогов при формировании различных элементов доходов местных бюджетов. Раскрыты основные пути обеспечения увеличения налоговых поступлений в местные бюджеты, основные направления совершенствования их планирования и администрирования. Статья содержит результаты, полученные в процессе выполнения научно-исследовательской работы «Планирование и администрирование налоговых поступлений в бюджеты различных уровней».

The problems in formation the local budget revenue are described in the article. The tax influence on forming of various elements of local budget revenue is analyzed. The main ways of insuring the increasing tax earnings to the local budget, main directions of improvement the mechanism of its planning and administrations are discussed. The article contains results obtained while executing the scientific-research work “Planning and administration of the tax revenue to budgets of deferent levels